

Tértelenítés

Pólya Zsombor

Magyar Képzőművészeti Egyetem

Intermédia művész szak, V. évfolyam

Dr. habil, DLA Szegedy-Maszák Zoltán

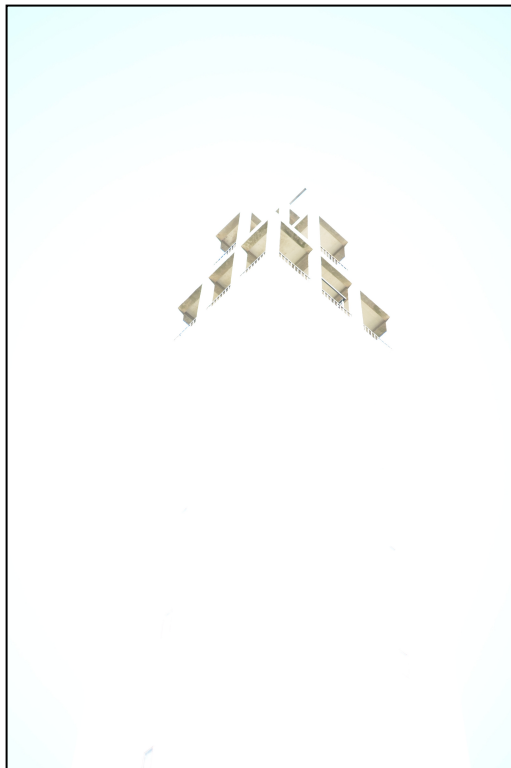
A sorozat kialakulása

A sorozat technikai illetve gondolati alakulását szeretném bemutatni a következőekben. A technika és a gondolat összefügg, az egyik hat a másikra, egymásból építkeznek. Kronológiailag fogok haladni, hogy érzékeltethessem a sorozat létrejöttét. Három meghatározó része van a sorozat alakulásának. Az előzmény két fő alkotó eleme: a technika felismerése és a múzeumi tér fotózása. Ezt követi a képek pontos megalkotása, végül pedig a képek válogatásának módszere.

Alapötletem a múzeumi tér megszüntetése volt, melyet csak és kizárólag a fotó technika által, képszerkesztő programok nélkül szerettem volna elérni, vagyis a képek nem retusálással készültek. (Természetesen a fehéregyensúly, kontraszt állítva van.).

Előzmény:

Templom (Jézus Szíve-templom Városmajor, Budapest 2013. 08. 06.), Budai rakpart (2013. 07. 09.)

13 éves koromtól fotózok. Ahogy felvettek az egyetemre, tönkrement a fényképezőgépem és emiatt abbahagytam a fényképezést, s más médiummal kezdtem el foglalkozni. Tavaly nyár elején vettem egy fényképezőgépet, de sokáig valahogy nem vettem elő. Egy nyár végi délután fogorvoshoz kellett mennem, úgy gondoltam viszem a fényképezőgépemet és elkezdek újra képeket készíteni. Hazafele jövet a városmajori parkon vágtam át. Erősen sütött a nap. Ahogy megláttam a nagy fehér templomot, szinte kiégette a szememet. Ekkor jött az ötlet, hogy túlexponálom a képet, ezáltal a nagy négyzetes harangtoronyból nem fog látszódni semmi, csak a körvonala és az ablakok.

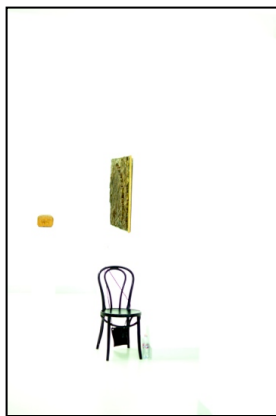
(Túlexponálás: amikor a fényérzékeny felületre több fény érkezik, mint ami a helyes expozícióhoz szükséges, ilyenkor kivilágosodik a kép, a részletek pedig elvesznek. Általában 4-5 fényértéknél már erős túlexponálásról beszélhetünk.)

Nagyon megtetszett a fura kiégett hatású kép, a kevés részlet, az erőteljes fehérség. Ezt a hatást képszerkesztő programmal nem lehet pontosan így reprodukálni, teljesen más hatása van, ha egy helyesen exponált képet kivilágosítunk.

Egy nappal később kipróbáltam a Budai rakparton is a technikát. Kísérleteztem, hogy mennyire kell túlexponálni a képet, és hogy mi fog látszódni, illetve mennyire felismerhető a leképezett tárgy. Tapasztalatom, hogy a színek elcsúsznak (ez természetes következmény) és a kontrasztot sem lehet visszahozni képszerkesztő program segítségével, hiszen ilyenkor a képi információ helyett a zaj erősödik a kép sötétítésével.

Első múzeumi képek:

Szépművészeti Múzeum (2013. 08. 20. 30.) Műcsarnok (2013. 08. 30.), Ludwig Múzeum - Kortárs Művészeti Múzeum (2013. 08. 31.), Magyar Nemzeti Galéria (2013. 09. 01.)

A múzeumok többségében fehér falak vannak, így elsőre természetesnek tűnt, hogy itt folytassam a kísérletezést. Nagy a kontraszt a fehér falak és a műtárgyak között, így már mérsékelt túlexponálásnál is eltűnnek a falak, posztamensek. Ezeket a képeket még kézből fotóztam (állványra külön engedélyt kell kérni, későbbiekben kérvénnyel, állvánnyal is újrafotóztam mindent, ezt a következő részben tárgyalom). Mivel kézből készítettem, így 1,8-as fényerejű objektívvel dolgoztam, hogy ne kelljen olyan hosszú záridőt használnom, s ne mozduljon be a gép. Az 1,8-as fényerejű objektív miatt ráközelítve a képekre erős kromatikus aberráció lépett fel, mely zavaróan hangsúlyossá vált. (A bal oldali fotón nagytáblán látható a szék részlete és a megjelenő szín aberráció.)

("A kromatikus aberráció (longitudinális vagy transzverzális színhiba) fennállása esetén a leképezett képnek színes szegélye van, bár a tárgynak nincs. Ennek oka, hogy a lencsék, akár csak a prizmák, másképp törik meg a különböző hullámhosszúságú fénysugarakat.”¹ Javítása leblendézéssel lehetséges, tehát 1,8-as blende helyett 8-as blendét használva tüntethetők el a zavaró szín-hibák, ilyenkor azonban az expozíciós időt kell növelni a rekesz csökkentésének megfelelően.)

A Ludwig Múzeumban már használtam/használhattam állványt, mivel kértem engedélyt, de elsőre engedélyem csak és kizárólag a Fiatal Fotóművészek Stúdiója Egyesület felvételi portfóliójára szólt, szerencsére mire másodjára fotózhattam már teljes körű publikációra kaptam meg az engedélyt Fabényi Júlia Igazgató Asszonytól.

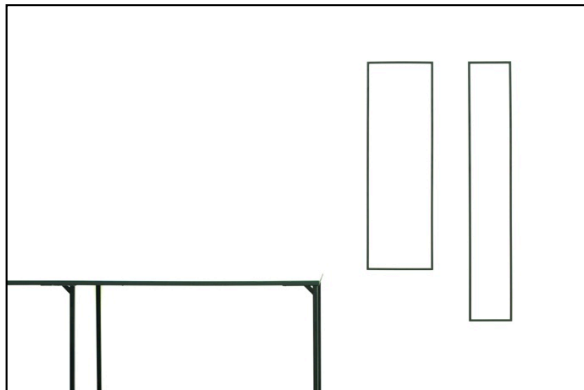
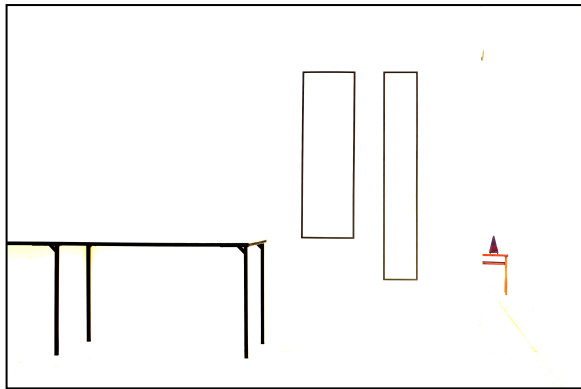
Kezdetben még embereket is belekomponáltam a képekbe, de ezt a későbbiekben elhagytam, mivel a tér felismerését, érzékelését nagyban segítette az abban elhelyezkedő alakok jelenléte, ráadásul gyakran bemozdulások életlenség jött létre a hosszú expozíció alatt. Ezeknél a képeknél még nagyon domináns volt a műtárgyak műtárgy jellege. Itt elsősorban a sík képekre gondolok, melyeken egyértelműen látjuk a fotón az alkotás jellegzetességeit, így az egyértelműen beazonosítható. A későbbiekben, mivel felismertem, hogy nem szabad, hogy képeim rontott műtárgyreprodukcióknak tűnjenek, törekedtem a további absztrakcióra. Elkezdtem a kiállítótérben nem csak a kiállított műtárgyakat fotózni, belekomponáltam a kiállítóterek jellegzetes elemeit, a tűzjelzőt, a teremőr székét, asztalt, stb.

Kísérlet utáni képek:

Paksi Képtár (2014. 02. 05.), Paksi Képtár (2014. 03. 01.), Szépművészeti Múzeum (2014. 03. 09.), Magyar Nemzeti Galéria (2014. 03. 20.), Magyar Nemzeti Galéria (2014. 04. 01.), Modern - Modern és Kortárs Művészeti Múzeum Debrecen (2014. 03. 29.), Kassák Múzeum (2014. 04. 05.), Műcsarnok (2014. 06. 27.), Intermédia diploma - Magyar Képzőművészeti Egyetem, Aula (2014. 06. 25.), Intermédia diploma - Magyar Képzőművészeti Egyetem, Aula (2014. 06. 27.), Bécs: Albertina Múzeum, MUMOK (2014. 08.19.), Ludwig Múzeum - Kortárs Művészeti Múzeum (2014. 08. 28.)

¹ http://hu.wikipedia.org/wiki/Optikai_lencsék_leképzési_hibái

Itt már tudatosabban álltam hozzá a képalkotáshoz. Előtérbe helyeztem az absztrakciót, pontosabban komponáltam a képeket. Itt kezdtem el állványt használni, ami lelassította a folyamatot, a képek letisztultabbak lettek. Állványt használva már tudtam 8-as blendével fotózni, így megszűnt a már említett kromatikus aberráció. Itt figyeltem fel először arra, hogy a 35 mm-es 1,8-as objektívnek van egy enyhe, de ilyen körülmények között nagyon észrevehető képmezőelhajlása.

(Képmezőelhajlás: “A képmezőelhajlás (disztorzió) során a lencse optikai tengelyére merőleges, nagy kiterjedésű sík tárgy leképezése során a fénysugarak útja meghajlik az objektívben, a tárgyról keletkező képpontok ezáltal nem egy síkban, hanem (általában) görbe felületen keletkeznek. Ekkor két jellegzetes forma, hordó vagy párna alakú torzítás alakulhat ki. Ezeknél a nagyítás a kép különböző részein nem egyforma. A hordó alakú torzításnál a nagyítás közepén nagyobb, mint a széleken, a párna alakúnál pedig fordítva, a széleken nagyobb.”²)

(A felső képen a képkeretek tetején vehető észre a hordótorzítás. Az alsó a megismételt kép 50mm-es objektívvel.)

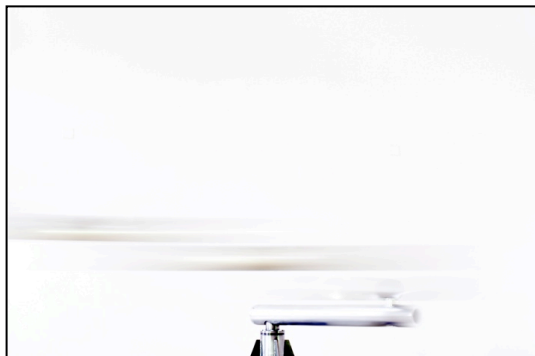
Az egyik legjobb képet (a sorozat nyitóképét) e hiba miatt újra kellett fotóznom, szerencsére másodjára változtattam egy kicsit a kompozíciót, így az első variációhoz képest jobb kép született. Sokszor ismételt meg máshol is ugyanazt a beállítást, hogy minél precízebben fogalmazzak a képalkotásban, illetve sokszor csak már nagy képernyőn veszek észre apró részleteket, amik a helyszínen elkerülték a figyelmem, hiába törekszem a legpontosabb fogalmazásra.

² http://hu.wikipedia.org/wiki/Optikai_lencsék_leképzési_hibái

Voltak olyan kiállítások, ahol nem lehet alkalmazni a már kipróbált módszeremet mivel nem fehérek a falak, vagy a tér nem eléggé izgalmas. Volt, hogy a szemem csapott be. A Magyar Képzőművészeti Egyetem Intermédia diplomakiállításánál volt egy nagyon szokatlan műtárgy, szinte átlátszó. A háttérben két derékszögű erős fekete vonal. Akkor

nem vettem észre, hogy a hátsó két vonal nem vízszintes, úgy gondoltam, nem álltam párhuzamosan a fal síkjával, ezért jöhetett létre a nem kívánt leképezés, ezért újrafotóztam. A helyszínen kiderült azonban, hogy a fekete vonalak, a falba vájt áljátók nem lettek pontosan kivágva, ezért nem voltak vízszintesek, így sajnos hiába próbáltam újrafotózni, nem sikerülhetett a kép.

A Műcsarnokban tudtam először és utoljára mozgó műalkotást fotózni. Nagyon érdekesnek találtam hogy mindig változik; nincs két ugyanolyan kép. Itt nagyon sok felvételt kellett készítenem az esetlegesség, a leképezés előre láthatatlansága miatt, de szinte mindegyik izgalmas lett. Végül az alapján választottam ki a sorozatba bekerülő képet, hogy a már meglévők sorozatának logikus folytatása legyen.

Válogatás:

Legnehezebb feladatomban a válogatás volt a sorozat összerakásánál. Át kellett gondolnom, mik azok a főbb szempontok, amire mindenképpen ügyelnem kell.

Elsődleges szempontjaim tehát az alábbiak voltak:

1. Ne jelenjen meg a tér / ne legyen térérzéklet (például árnyék és perspektíva)
2. A konkrét műtárgyat/műtárgyakat ne lehessen egyből felismerni, tehát absztrahálva legyen.
3. A sorozatnak legyen gondolati íve, melyben a konkrét ábrázolástól haladok a teljes tértelenítésig, a már-már láthatatlan képig.